

„KONZERVATIVIZMUS” – A JOBBOLDALISÁG GYERMEKBETEGSÉGE

B É K É S M Á R T O N

A 19–20. század konformizmusa a 21. században nem lesz elegendő. A liberál-konzervatív konfekció végtelen maradisága még mindig fogva tart minket, ráadásul mindez többé nem más, mint a nosztalgia nosztalgiájának a nosztalgiája. Többszörös közvetítettség, üres szimuláció, metaverzum. Nem élő szövet, izzó vágy vagy közös akarat, hanem egy árnyék árnyéka, mely mire eljő a hajnal, szertefoszlik, mintha sose lett volna. A legnagyobb gond éppen az, hogy valójában soha nem is volt, vagy ha volt is valaha, bár ne lett volna. A csökönyöség még nem politikai állásfoglalás, a maradiságból ne akarjunk ideológiát fabrikálni. Ideje levetkezni az avított régi rend klapanciáit, és olyan ruhába öltözni, ami nemcsak korszerű, hanem időszerű is. De még azon is túl kell most mennünk, ami máskülönben komoly merészség volna: nemcsak új időknek új dalaival kell betörnünk, hanem minékünk kell azoknak lennünk, akik elhozzák ezeket az új időket. Ez forradalmibb lesz minden eddigi forradalomnál, mert messzebbre lát, és gyökeresebb változást jelent, ugyanakkor konzervatívabb is lesz mindannál, ami önmagát annak nevezi, hiszen az eredethez vezet el, s nem csak oda kanyarodik vissza, ami éppen elmúlt vagy már végérvényesen a múlté lett. Az időben egyszerre igaz, hogy soha sincs visszatérés ahhoz, ami már elmúlt, és mégis minden továbbra is jelen van. Ezt kell megragadnunk! A konzervatívok a régi liberálisok – találjunk ki valami újat.

POSZTKONZERVATÍV JOBBOLDAL

A konzervativizmussal már az elnevezés szintjén az a baj, hogy passzivitást üzen: megőrizni, konzerválni persze jó dolog, de az élő szervezet – a család, a nép, a nemzet, az állam, a civilizáció – nem lehet saját múltjának a fogja, régi megoldások ismételtetője vagy pusztán tradícióinak őrizgetője. Nem a hamura van szükségünk, hanem a lángra. A horvát újjobboldali Alex Kurtagić bűnlajstroma, amit *Miért vesztenek mindig a konzervatívok* cím alatt tett közé, olyasmiket sorol fel, mint a változástól való páni félelem, ami a kreativitás elapadásához vezet; a folytonos reagálásból fakadó válaszképtelenség, esetleg megtorpanás a tüneti kezelésnél, a gyökérokok érintetlenül hagyása mellett; az ezekből is következő állandó defenzívába szorulás, vagy legfeljebb a korábbi állapotok visszaállítására tett hasztalan kísérletek sora; egyfajta múltfetisizma nekrofilia, ami az elmúlt dolgok fölötti érzelmős nosztalgiánál is rosszabb; az ezek eredményeként jelentkező unottság, statikusság, poros muzeális érdeklődés; végezetül aztán a veszteségbe való beletörődés.¹ Ez oda

¹ Alex KURTAGIĆ: *Warum Konservativen immer verlieren*. Antaios, Schnellroda, 2022. 36–43.

Modern klasszikus –
Lamborghini Countach
ókori környezetben
(Classic Trader)

vezet, hogy a konzervativizmus túl gyakran kezdeményezés nélküli, természetlen ellenkezéssé válik, vagy pedig nem egyéb egy korábbi – éppen az aktuálisan ellenzett változáshoz hasonló nyomán előállt – állapot védelmezőjénél. Mindez politikai nyelvre lefordítva azt jelenti, hogy az örök vesztes pozíció és a liberalizmus mindig eggyel régebbi változata között lehetne választani. Ezzel szemben két stratégia létezik: a feltartóztatás helyett a túljutás praxisa és a visszaállítás helyett a megújulás gondolata. Akceleráció és archeofuturizmus.

Gyorsításhipotézis

„Nyilvánvaló, hogy mozgásban vagyunk, ez a mozgás már egy ideje *accele-rando*: egyre gyorsuló ütemben zajlik” – fogalmazott Ernst Jünger 1960-ban.² Mit mondhatnánk két nemzedékkel később? Mi lenne, ha nem feltartóztatni és lassítani, hanem gyorsítani akarnánk inkább a változásokat, hogy mielőbb a végére érjünk s új kezdetet nyithassunk? Micsoda perspektíva! A két világháború közötti német konzervatív forradalom két jeles alkotója legalábbis ilyesmire utalt. A költő Stefan George azt vetette fel, hogy „először át kell mennünk a teljes fölbomlás fázisán, aztán megint minden jobb lesz”, a rohamcsapat-veterán Jünger pedig így írt: „Nincs kiút, sem kitérő, sem visszaút, hanem növelni kell a folyamatok erejét és sebességét, melyekben részt veszünk.”³ A gyorsítás gondolatának első nagy filozófiai apostola minden bizonnyal Friedrich Nietzsche volt, aki több szöveghelyen is foglalkozott ezzel. Zarathustra szájába például ezeket a szavakat adta:

² A világgállam sorait fordította: Pongrácz Alex.

³ Ernst JÜNGER: *A munkás* [1932] ford. nélk., Varázsló Macska, Pécs, 2025. 150.

„Óh, én véreim, kegyetlen vagyok-e? De azt mondom: ami esik, azt még taszítátok is! A »ma« minden dolga – esik, szétesik: ki akarná még tartani! De én – én még taszítani is akarom!”⁴

Fiktív filozófiai hőse erre rímelve egyszer azt is kijelentette, hogy „hideg fűdővel gúnyolom a telet”. A *hatalom akarásában* aztán ez áll: „Az európai ember homogenizálása, kiegyenlítése nagy, megakadályozhatatlan folyamat: ezt kellene még gyorsítani. Mindezzel pedig adott egyfajta szakadékteremtés, distancia és rangsor szükségszerűsége; nem pedig e folyamat lassításának szükségszerűsége.”⁵ Végül leszámolva az emberi világ minden reménységével, így fogalmazott a *Bálványok alkonya* egyik aforizmájában:

„A konzervatívok fülébe súgva. Amit az ember korábban nem tudott, amit ma tud, tudhatná: visszafejlődés, visszatérés bármilyen értelemben és fokon egyáltalán nem lehetséges. Mi, az élettan művelői, legalábbis tudjuk ezt. De minden pap és moralizáló mind-mind ebben hitt – az emberiséget az erény egy korábbi szintjére akarták visszavinni, visszaszófolni. A morál mindig is Prokrusztész-ágy volt csupán. Még a politikusok is utánózták ebben az erkölcsprédikátorokat, még ma is vannak pártok, melyek megálmodott célja minden dolgok rákmenete. De senkinek sem áll jogában ráknak lenni. Semmi sem segít: előre kell menni, akarom mondani, lépésről lépésre tovább és tovább haladni a dekadenciába (én így hívom a modern »haladást«). Ezt a fejlődést lehet hátráltatni és a gátak révén magát az elfajzást még tovább duzzasztani, felhalmozni és kitörését hevesebbé, váratlanabbá tenni, de ennél többet nem tehetünk.”⁶

A minél rosszabb, annál jobb stratégia használatára, vagyis a forradalom mielőbbi győzelme érdekében a negatív változások siettetésének megoldására utal Marx *Beszéd a szabadkereskedelem kérdéséről* című 1848-as felszólalása, amely úgy hangzott, hogy „általában a mai védelmi rendszer konzervatív, míg a szabadkereskedelmi rendszer romboló. [...] Egyszóval a szabadkereskedelmi rendszer siettetni a társadalmi forradalmat. Csak ebben a forradalmi értelemben szavazok a szabadkereskedelem mellett.”⁷ A *Grundrisse* egyik, 1858-ban keletkezett, gépekről szóló részében pedig arra utalt, hogy a kapitalizmus mintegy maga hozza létre a tudás, a tőke és a munkaerő koncentrációjával azt, ami majd utána következik.⁸ Ez a gondolat vezetett oda, hogy a szocializmus elképzelhetetlen a kapitalizmus vívmányainak (iparosítás, központi munkaszervezés, technológiai fejlődés, tudományos megalapozás) egyszerű átvétele, sőt magasabb szintre emelése nélkül; vagyis eleinte segíteni kellene a tőkeakkumuláció folyamatát.

E kettőből indult ki a *french theory* posztstrukturalista irányzatnak alapműve, Gilles Deleuze és Felix Guattari *Kapitalizmus és skizofrénia* című szövegfolyamának I. kötete (*Anti-Ödipusz*. 1972), amelyben azt írták, hogy a forradalmi út aligha a világpiacon való kívülmaradás, hanem pont fordítva kell eljárni, a megoldás ugyanis „nem a kimaradás a folyamatból, hanem a »továbbhaladás«, amint Nietzsche is mondta”.⁹ Hasonlóval kokettált Jean-François Lyotard „vágygazdaságról” szóló antimarxista könyvében (*Libidinális gazdaság*. 1974) és Jean Baudrillard antimodern-posztmodern alapművében

nem feltartóztatni
és lassítani,
hanem gyorsítani

4 Friedrich NIETZSCHE: *Im-igyen szóla Zarathustra* [1883] (reprint) ford. WILDNER Ödön, Göncöl, Bp. 1988.

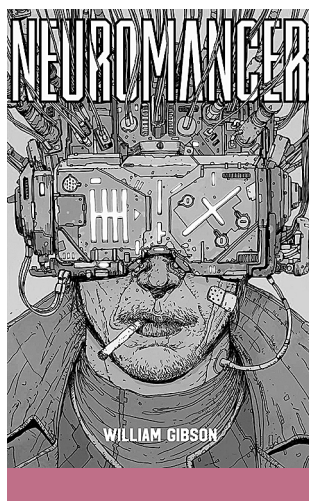
5 Friedrich NIETZSCHE: *A hatalom akarása. Minden érték átértékelésének kísérlete* [1883–88] ford. Romhányi Török Gábor, Cartaphilus, Bp. 2002.

6 Friedrich NIETZSCHE: *Bálványok alkonya (avagy miként filozofálunk a kalapáccsal)* [1889] = *Friedrich Nietzsche válogatott írásai*. szerk. SZÉLL Zsuzsa, ford. SZABÓ Ede, Gondolat, Bp. 1984. (A fordításon módosítottam.)

7 Karl MARX: *Beszéd a szabadkereskedelem kérdéséről* [1848] = *Karl Marx és Friedrich Engels művei*. 4. köt. Kossuth, Bp. 1959. 422–436.

8 Karl MARX: *A politikai gazdaságtan bírálatainak alapvonalai*. II. köt. = *Marx–Engels Művei*. 46/II. köt. Kossuth, Bp. 1972. 159–170.

9 Gilles DELEUZE – Felix GUATTARI: *Anti-Oedipus. Capitalism and Schizophrenia*. I. köt. [1972] ford. Robert HURLEY és tsi., Penguin, New York, 1977. 239.

William Gibson *Neuromanc*
(1984) című sci-fi-jének
2016-os brazil kiadása

(*Szimbolikus csere és halál.* 1976), vagy amikor 1983-as könyvcímével szólva a „fatalista stratégiákat” kereste.

Ezek a nietzscheánus (poszt)marxista szövegek alkották a baloldali akceleracionizmus első rétegét. Roger Zelazny 1967-es tudományos-fantasztikus regényében, *A fény urában*, amely a hindu mitológia kozmikus dialógusából állt, már megnevezte azokat a magukat „akceleracionistáknak” hívó forradalmárokat, akik az emberiséget a technológia segítségével akarták magasabb szintre emelni. Hasonló kísérleten dolgoztak a közép-angliai Warwicki Egyetemen alapított Cybernetic Culture Research Unit (CCRU) munkacsoport tagjai a '90-es években. Az 1960-as évekbeli francia szituacionistákat és az 1910-es évek olasz futuristáit idéző tudományos-kulturális kommuna tagjai a korai digitális-virtuális internetes szubkultúra, a francia posztmodern filozófia (Deleuze & Guattari), a jungiánus archetípuselmélet, a *jungle*-zene és a kortárs *sci-fi* rajongói voltak, egykori tagjuk szerint „a William Gibson-féle *Neuromanc*ból mindenütt feküdt egy-egy szétolvasott példány a közösségi teremben”. A fő inspirációt a *fantasy* és a puha tudományos-fantasztikus irodalom (Ballard, Burroughs, DeLillo, Lovecraft), valamint a mozi (*Szárnyas fejvadász*, *Sztalker*, *Terminátor*-széria) és a testhorrorfilmek (Cronenberg-től a *Légy*, a *Paraziták* és a *Videodrome*), továbbá a *techno* és a *rave* adták. Magát a nem hivatalosan létező – elektronikus zenei fesztivállal egybekötött tudományos konferenciákat szervező – egyetemi csoportot egyébként Sadie Plant kiberfeminista gondolkodó, „a 21. század IT-csaja” (*Independent*) alapította, aki már akkor Apple számítógépet és mobiltelefont használt, de a tengerentúli „kaliforniai ideológiával” ellentétben abban a szellemben, hogy „aláaknázunk a '90-es évek önfeledt utópizmusát, ami számunkra igencsak vaskalaposnak hatott, mert mi egy kitekert és bonyolult világot akartunk, nem pedig valami fénylő új rendet”. A CCRU-tagok között a legnevesebb Nick Land és Mark Fisher voltak – mindketten akceleracionisták, de előbbi a jobboldali irányzat megteremtője lett, utóbbi viszont maradt a baloldalon.

Nick Land pályáját Heideggerről szóló doktorijával kezdte, aztán 1992-ben egyetlen, elejétől a végéig könyvnek készült, *A megsemmisülés szomjúhozása* című művében zavarba ejtően továbbgondolta Bataille-t, warwicki éveit a szubverzív *cyber punk* vagy inkább a spekulatív *cyberdada* jellemezte. Ekkor kezelt szövegei experimentális teóriafikciós írások voltak, melyekben „a jövő technológiai keverednek a régmúlt mitikus entitásaival”.¹⁰ A legmodernebb technológiák (bio, gén, info, nano, mesterséges intelligencia) egymással való összekapcsolódását, gyorsuló ütemű szingularitását barokkosan áradó spekulatív elméletekkel illusztrálta. Valamikori tanítványa szerint úgy írt ekkoriban, „mintha Nietzsche *dupstep*-et s nem Wagnert hallgatott volna”. Mint tanár, szintén szokatlanul viselkedett, amit fekete humora és beavatásnak beillő izgalmas előadásai fűszereztek, egyik alkalommal például úgy mutatta be magát előadása elején, hogy az egyetem „Nyugati Civilizáció Összeomlási Tanulmányainak Tanszékéről” érkezett. Egykori tanítványa, a CCRU-tag Robin Mackay szerint „az elmúlt fél évszázad legfontosabb filozófusainak egyike volt”, aki megalkotta „az akceleracionizmus politikai eretnekségét”.¹¹ Maga Land később úgy rekonstruálta ekkori gondolkodását, hogy „a saját magát leromboló kapitalizmus a kapitalizmus maga. »Kreatív destrukció« –

ennyi az egész [...] a tőke sokkal jobban forradalmasítja önmagát, mint ahogy azt bármely rajta kívül álló »forradalom« képes lenne [...] az akceleracionizmus egészen egyszerűen a kapitalizmus öntudatra ébredése”.¹² Ez volt az a perspektíva, amit baloldali kritikusan ironikusan „deleuziánus thatcherizmusnak” (Benjamin Noys) neveztek. Land 1998-ban elhagyta Warwickot, az ezredforduló táján összeomlott, aztán Sanghajban folytatta életét, ahol felcsapott sino-

10 Lásd bővebben: Nick LAND: *Fanged Noumena. Collected Writings 1987–2007*. szerk. Robin MACKAY – Ray BRASSIER, Urbanomic, New York, 2014. (Az idézett sor Horváth Márk rekapitulációja.)

11 Vö. #Accelerate: *The Accelerationist Reader*. szerk. Robin MACKAY – Armen AVANESSIAN, Urbanomic-Merve, Berlin, 2014.

12 Nick LAND: A Quick-and-Dirty Introduction to Accelerationalism. *Jacobite*, 2017/május.

a jövő technológái
keverednek a
mitikus régmúlttal

Jövővízió –
Városképek a Szárnyas fejedelemségből
(rend. Ridley Scott, 1982)
(IMDB)

futuristának, aki szerint ott működik „a világ valaha látott legnagyobb politikai-gazdasági hajtóműve”. Ő írta a 2010-es sanghaji világkiállítás hivatalos *guide*-jét, 2014-ben három Kína-tárgyú könyvet is publikált (*Shanghai Times*, *Dragon Tales*, *Xinjiang Horizons*). Tavaly adta ki urbanisztikai írásgyűjteményét (*Urban Future*), álláspontját pedig úgy foglalta össze, hogy „az akceleracionizmus nem haladás, hanem egyfajta entrópia, sebességgel fűszerezve”. Land akceleracionizmusa lényegében olyan túlmodern perspektíva, melynek „eszkatológiai olvasata a szingularitás megvalósulásával nyeri el értelmét”.¹³

Land tanítványa volt a posztmarxista-újbaloldali kultúratudós Mark Fisher (1968–2017), a kultikus *Kapitalista realizmus* (2009) szerzője. Kezdetben mindketten technofilek voltak, csak míg Land továbbment egy általános modernitáskritika irányába, melynek része a kapitalizmussal szimbiotikus viszonyban álló (liberális) demokrácia elutasítása is, addig Fisher azokat a tőke- és ideológiakritikákat mélyítette el, amelyek integrálták a különböző posztstrukturalista és posztmarxista elméletek hívószavait (kulturális komplexum, látványtársadalom, spektakulum, szimuláció). 2013-ban a progresszív akadémiai és médiavilág kíméletlen kritikáját adta (*Kilépés a Vámpírkastélyból*), egy évvel később pedig a *Terminátorral* és az *Avattarral* szimbolizálta a Land-féle, de baloldali hangszerelt akceleracionizmust s vele szemben a terméketlen óbaloldali kapitalizmuskritikát, arra jutva, hogy „legfőbb ideje, hogy magunk mögött hagyjuk a bukott forradalmak logikáját, és ismét előre felé gondolkodjunk”. Egyébként is úgy vélte, hogy kora pangó brit társadalma végzetesen lemaradt, lomha és nehézkes. A *mainstream* liberális körök által kiátkozott Fisher depressziója idővel fokozódott, 2017 elején öngyilkosságot követett el. Találó egykori mesteréről-barátjáról tett megjegyzése, mely szerint Land „bizarr módon kombinálta a reakciós és a futurista álláspontot, ő volt a mi Nietzsche”.¹⁴

Térjünk is vissza Landhez, aki 2012-ben *A sötét felvilágosodás* cím alatt tízrészes cikksorozatban összefoglalta azt, amit a kétezres években népszerű alternatív jobboldal (*alt-right*) egyik belső áramlatának számító, általánosan neoreakciónak nevezett irányzatban üdvözölendőnek tartott, mivel a régi, mozdulatlan liberális demokrácia *status quo*-ja felé kihívást intézett. Ekkor úgy gondolta, hogy a nagy lassító nem más, mint a liberális demokrácia, sőt maga a demokrácia, annak is oligarchisztikus működése: „A neoreakció nem más, mint defektet kapott akceleráció [...] A Külső Jobboldalon [*Outer Right*] kialakult neoreakciós visszagyorsítás [*Re-Accelerationism*] lényegében a lassítás, de

13 NYIRI Szabolcs: *A gyorsulás eszkatonja. Nick Land akceleracionizmusáról* = POLI-P. Poszthumán perspektívák. szerk. BARTHA Ádám – HORVÁTH Márk, Kijárat, Bp. 2024. 90.

Választás – A kék és a piros pirula ikonikus jelenete a *Mátrix*ban (rend. Lana és Lilly Wachowski, 1999) (Getty Images)

azt is mondhatnánk, hogy a »progresszív« stagnálás kritikája”.¹⁴ Land hipotézise hasonlít arra, amit »reakciós modernizmusnak» (Jeffrey Herf) neveznek, de azt is mondhatjuk, hogy konzervatív forradalom szteroidokkal vagy inkább – már csak warwicki korszakának életmódja miatt is – amfetaminnal... E haladásellenes „sötét felvilágosodás” (*dark enlightenment*) vagy inkább ellenfelvilágosodás felismerése az, hogy a kapitalizmus meggyorsítása a libertárius projektekkel zsákutca, így a másik, autoriter irányba kell elindulni. Az idézett című szöveg így kezdődött: „A felvilágosodás nem maradandó állapot, hanem folyamatos eseménysor. Mint kimondott történelmi korszak, a 18. századi Észak-Európára korlátozódott, de voltaképpen ez nem más, mint a modernitás

¹⁴ Nick LAND: *Re-Accelerationism* [2013] = *A Nick Land Reader. Selected Writings*. szerk. Robin MACKAY – Mark FISHER, Urbanomic, London, 2017. 153. és 155.

»tulajdonképpen neve«, mert annak eredetét és lényegét fejezi ki (a reneszánsz és az ipari forradalom más térszta).¹⁵ A hosszú bejegyzésekből álló szöveg lényegében egy Mencius Moldbug néven író matematikus-programozó, afféle autoriter libertárius, technokrata monarchista gondolatait foglalta össze, melyeket a 2007-től 2014-ig vezetett *Unqualified Reservations* című blogján helyezett el. A konfuciánus filozófusokra utaló álnév mögött Curtis Yarvin állt – az ő gondolatait népszerűsítette és szintetizálta egységes teóriává Land.¹⁶ (Ők ketten csak nagyon későn, 2026 februárjában találkoztak egy San Francisco-i techrendezvényen.)

Yarvin 18 évesen diplomázott s kezdett doktoriba a Berkeleyn, majd pár évvel később félbehagyta tanulmányait. Gondolkodására a neoklasszikus osztrák iskola amerikai ága (Ludwig von Mises, Murray Rothbard) és tanítványuk, a libertárius monarchista Hans-Hermann Hoppe tette a legnagyobb hatást, arra a gondolatra vezetve őt, hogy a piaci fundamentalizmus előbb-utóbb abszolutizmushoz vezet, és ez jó. Blogjának célja az volt, hogy ennek szellemében „felépítsen egy új ideológiát”, ami sikerült is, hiszen egyfelől kultikus státusra tett szert a kétezres és kétezer-tízes évek interneten szerveződő amerikai alternatív jobboldalán belül, másfelől olyan kulcsszavakat adott nekik, mint a Katedrális, amely a globális liberális tudatipart takarja (rövid megfogalmazásában „zsurnalizmus plusz az egyetemek” = Fishernél a Vámpírkastély); az Unipárt, azaz a demokrata-republikánus kétpárti konszenzus, amely miatt „a progresszió nem más, mint konzervativizmus, és fordítva”; a Neokameralizmus, amely kis techkirályságokat jelent, amelyeket cég gyanánt vezet a(z ellen)felvilágosult elit, akárcsak egy „szuverén nagyvállalatot” valami „CEO-király”, lakói pedig a részvényesek; és az Antiverzum, amely nem más, mint egy olyan párhuzamos struktúra, amely a várva várt összeomláskor a régi rend helyére lép. Yarvin gondolatai széles körben úgy hatottak, mint egy „digitális de Maistre-é” (*The New Yorker*).

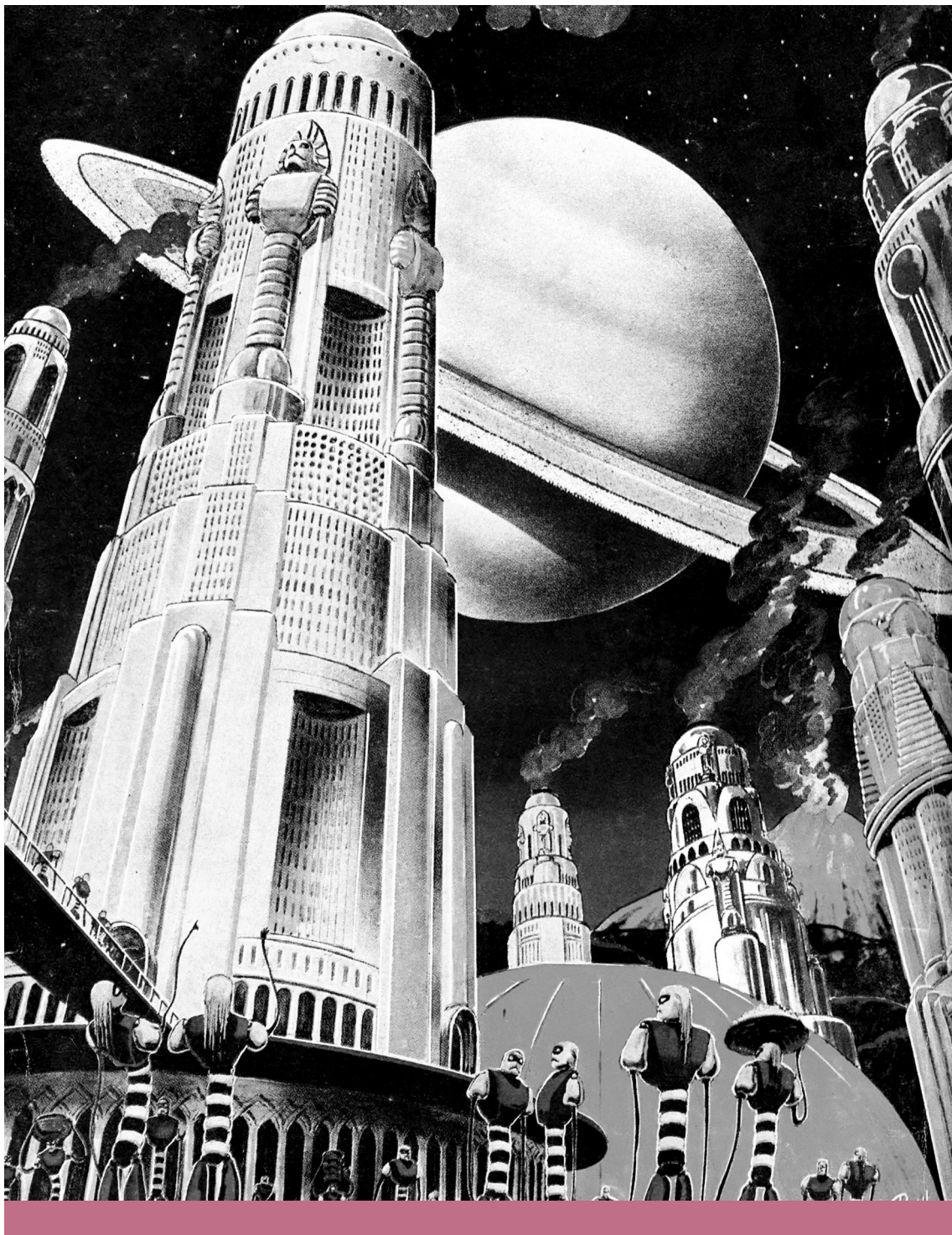
Nagyjából 2007 és 2017 között működött az *alt-right* szubkultúra. Ezen belül a legelméletorientáltabbak a már szóba került neoreakciók voltak. A röviden NRx-nek nevezett, *online* fórumokból, tematikus *chatekből* és honlapokból álló laza szerveződés elnevezése nemcsak egy új, digitális antiliberalizmusra utalt, hanem Neóra, a *Mátrix* hőisére, aki beveszi a Morpheusz által felajánlott kék és piros pirulákból az utóbbit s elkezd látni a valóságot (ennek alapján nevezték magukat *redpillednek* – a mesterséges valóság Mátrixa egyenlő a Katedrálissal). A neoreakciók három irányzata a neotradicionalisták, az etnonacionalisták és a technokapitalisták, akiknek helyel-közzel megfelleltethetők azok az öt-tíz évvel későbbi csoportosulások, amik 1) a klasszikus liberális értékeket konzervatív köntösbe öltöztető influenszerek (Jordan Peterson, Ben Shapiro), 2) a hivatalos címre szert tett nemzeti-konzervativizmus (Yoram Hazony) és poszt-liberalizmus (Patrick Deneen), valamint 3) az egyes milliárdos techvállalkozók és befektetők magánprojektjei körül alakultak ki. Utóbbiak landiánus–yarvini inspirációja teljesen egyértelmű. Peter Thiel (Founders Fund, Palantir, PayPal) és Yarvin régóta baráti kapcsolatban állnak, előbbi személyesen hozta össze Hoppe-pal és JD Vance-szel, közösen izgulták végig Trump első megválasztásának éjszakáját és második beiktatását, mégpedig Thiel washingtoni otthonában. Hozzá hasonlóan a *Technooptimista kiáltvány* (2023) szerzője, Marc Andreessen (Netscape, Opware, Andreessen Horowitz) is beszállt Yarvin techvállalkozásaiba, sőt egyszer „kedvenc filozófusának” nevezte. Aztán ott van Elon Musk (Neuralink, PayPal, SolarCity, SpaceX, Starlink, Tesla, X), aki a *long-termism* nevű, a hosszú távú célokat (elektromos autózás, kriptovaluta, Marskolonizáció, mesterséges intelligencia, transzhumanizmus) előtérbe helyező gondolkodás apostola (vö. Land mondásával, miszerint „a rövid távot meghekkelte a hosszú időtartam”), és egy ideig a saját maga által kreált „sötét MAGA”

antiliberalis
technológiai
fejlődés

15 Nick LAND: *The Dark Enlightenment* [2012] Imperium Press, Perth, 2023. 3.

16 A témával kapcsolatban az eddigiekre és a továbbiakra lásd bővebben: Nils WEGNER: *Neoreaktion und Dunkle Aufklärung. Die rechtslibertäre Versuchung*. Jungeuropa, Drezda, 2024. 22–35. és 43–87.

„Fénylő város a hegyen” –
Frank R. Paul az *Amazing
Stories* magazin számára
készült illusztrációja
a *Titán Aranyvárosáról*, 1941
(X)

nevében a Kormányzati Hatékonysági Hivatal (DOGE) vezetője volt, melynek célja Yarrinnak arra a 2021-es felvetésére rímel, hogy „minden kormányzati alkalmazottat küldjünk nyugdíjba”, aminek rövidítése az angol kezdőbetűket összeolvasva RAGE, azaz harag. Ők hárman mindannyian korábbi demokratszimpatizánsok, olyan „technológisták, akik a baloldal örökléségei miatt bevették a piros tablettát” (Joe Lonsdale).

Slavoj Žižek azt mondta 2016 novemberében, hogy ha amerikai lenne, biztosan Trumpra szavazna, mert ő gyorsítja meg leginkább a régi *status quo* összeomlását. Első elnöki ciklusa nem, de második adminisztrációja valami ilyesmit céloz; számos intézkedés kapcsán valóban kijelenthető, hogy Trump második elnöksége az első hivatalosan jobboldali akcelerációs rezsim, de akár az is, hogy „Land és Yarrin 2010-es években előadott fantáziái a második

Trump-kormányzat hivatalos ideológiája lettek” (*The New Yorker*). A posztliberalizmus Trump-futurista tartalmát egyfajta „sötét akceleracionizmusban” (Alekszandr Dugin) jelölhetjük meg, amely egyfelől a technológiai fejlődés antiliberalis célú felhasználására irányul, kiegészítve olyan libertárius követelésekkel, mint a korlátlan szólásszabadság és a cégeket korlátozó *woke* DEI-gyakorlat megszüntetése, másfelől meg egy „amerikai cézár” (Curtis Yarvin) vezetését igényli, aki úgy vezeti országát, mint egy nagy céget: erős kézzel, gördülékenyen és hatékonyan. Ebből is látszik, hogy a Trump-adminisztráció „valószínűtlenül vegyíti egymással a plutokratikus populizmust, a technológiai cezarizmust, az államellenes szuverenizmust és a libertárius ideológiát” (Alain de Benoist). Valami szövetség mégis létezik a MAGA-mozgalom populistái (Steve Bannon, Patrick Deneen) és a szilícium-völgyi *Tech Right* technolibertáriusai között, akiket nem más, mint JD Vance alelnök hozott és tart össze. Szenátusi kampányát egykori főnöke, Peter Thiel finanszírozta 15 millió dollárral (a valaha volt legnagyobb amerikai politikai magánadománnyal), 2021-ben pedig nyilvánosan méltatta Yarvin munkásságát, s többször idézett is tőle, akárcsak a katolikus komunitárius Deneentől.

Archeofuturizmus

Nem nehéz belátni annak igazságát, hogy „egy olyan jobboldalnak, amelynek van jövője, először is olyannak kell lennie, amelyik akarja is a jövőt”.¹⁷ Ám mi történik akkor, ha a jobboldal szélsőségesen más helyzetben találja magát ahhoz képest, mint amit megszokott, vagy ami kényelmes számára? Mit lehet tenni, ha a hagyomány megőrzésére nincsen többé lehetőség, ha az ismert rend végérvényesen felforgatott, ha a biztonságot adó intézményeket a felismerhetetlenségig megváltoztatták? Amint Moeller van den Bruck fogalmazott a weimari években, ilyenkor „olyan körülményeket kell teremteni, melyek megőrzésre méltóak”. Rokon helyzetet jelent ez az a pozíció, amely a megőrzést a változtatás árán és révén éri el. Giuseppe Tomasi di Lampedusa halála után megjelent egyetlen művében, *A párdúcban* olvassuk a következőt: „Ha azt akarjuk, hogy minden úgy maradjon, ahogy van, mindennek meg kell változnia.” A regény főhőse, Fabrizio Salina herceg úszik az árral, mert nincs ereje vele szemben haladni, unokaöccse, a garibaldisták oldalára álló Tancredi Falconeri, akitől az idézett sor elhangzik, viszont „gyorsítani óhajtotta az előre megsejtett társadalmi fejlődés ütemét”. Az a sejtelmes mondat is ebben a könyvben olvasható, hogy olyan is előfordul, hogy az, ami „mintha már réges-rég elmúlt volna, voltaképpen a jövő”. Hogyan lehetséges ez?

Annak perspektíváját, hogy létezhet egy ősi jövő, avagy egy eljövendő múlt, Guillaume Faye (1949–2019) dolgozta ki. A '60-as években a szituacionistákkal és az unortodox marxista Henri Lefebvre köreivel állt kapcsolatban, majd a neves párizsi Science Po politikatudományi karán a doktorátusán dolgozva 1971-ben megismerkedett az Alain de Benoist által három évvel korábban létrehozott GRECE (Groupement de recherche et d'études pour la civilisation européenne) nevű, később újjobboldalinak nevezett szervezettel, és annak egyetemista szervezetét vezette (Cercle Pareto). Két évvel később már a gondolatiskola második embereként tartották nyilván, akit főleg az olasz Giorgio Locchi munkássága inspirált, és Dominique Venner vett a szárnyai alá. Egészen 1986-ig maradt a csoportban, amikor több okból is elváltak útjaik, amelyre ő azzal adott magyarázatot, hogy a De Benoist-féle vezetés túlságosan ellenséges a nyugati civilizáció amerikai felével, felesleges kompromisszumokat tesz a trimondializmusnak, különösen az iszlámnak, pogánykodásával elidegeníti a katolikus jobboldaliakat, az elmélet oltárán feláldozza a gyakorlatot, és feladta a kreatív-provokatív gondolkodást. Az elkövetkező tíz évben a médiában dolgozott mint rádiós műsorvezető, televíziós szerkesztő és újságíró, illetve a szexualitás szociológiájáról tartott egyetemi előadásokat, de állítólag pornográf filmekben is szerepet vállalt. Nagy visszatérését a később bővebben is

ősi jövő,
avagy
eljövendő múlt

17 Uo. 108.

sége miatt – ez volna a katasztrófa-konvergencia. A modern egalitárius európai civilizáció középtávú összeomlásával számolt, ami négy kategória hat válságának összegződéséként áll elő, mégpedig az etnokulturális, ökológiai, társadalmi és gazdasági területekhez tartozó európai társadalmi szétesés, a gazdasági és demográfiai krízis, a dél felől érkező migrációs nyomás, egy globális gazdasági válság, a vallási fanatizmus által kiváltott terrorizmus és a Föld szennyezése révén. Az ekkor bekövetkező összeomlás interregnumot fog okozni, ezt követően azonban egy régi-új civilizáció emelkedik föl a romokon, amelyik egyszerre tér vissza az eredethez (*arkhé*) és szolgálja azt a legmodernebb technológiával. Mindez azt jelenti, hogy Faye az egalitárius-humanista-individualista modernitást és a racionális tudományos-technológiai fejlődést elválasztotta egymástól, sőt utóbbit az előbbi felszámolására javasolta felhasználni. Jellegzetes megfogalmazásával élve, „szintetizálni kell a technológiai tudást és az archaikus hagyományt, ötvözni egymással Marinettit és Evolát”. Ez utóbbi nagy ugrásának mozgatórugóját „vitalista konstruktivizmusnak” keresztelte el, ami Jünger „organikus konstrukció” fogalmára rímel. Faye szokatlan felfogása a múlt és a jelen helyett a régmúlta és az eljövendőre irányult, mégpedig egyszerre. Mint fogalmazott: „A »konzervatív« szó demobilizál, egyáltalán nem dinamikus, ráadásul túlhaladottságra utal. A ma feladata nem a jelen konzerválása, vagy a bukott múltéhoz való visszatérés kicsikarása, hanem ősi gyökereink visszaszerzése”. Egy másik megfogalmazása még egyértelműbb volt:

„Fel kell hagynunk a reakciós visszatekintéssel, ami csak a restauráció ügyét szolgálja [...] Ősi értékeink visszatérésére van szükségünk, azzal együtt, hogy a jövőt nem a jelen meghosszabbításának kezeljük. A modernizmus ellen tehát archaizmus kell. A modernitás ugyanis végleg elbukott, követői az igazi reakciósok.”¹⁸

Ebből is látszik, hogy Faye meghaladta a modern-tradicionalista és a progresszív-konzervatív ellentéteket, a reformizmus és a restauráció helyett pedig az összkrisis forradalmi potenciáljából látta kiemelkedni az újjászületés lehetőségét. Az archeofuturista koncepció két komponensét az apollóni és a dionüszoszi kultúra szintézisének nevezte.

Faye jövőbe utalt elképzelése realitás helyett inkább fantáziadús koncepció volt, nem csoda hát, ha könyvét egy 2073-ban játszódó elbeszéléssel zárta, amelyben Dimitri Lenidovics Oblomov életét ismerjük meg, aki a Bresztől a Bering-szorosig terjedő, európai etnikai régiókból álló Euroszibériai Föderáció magas rangú tisztségviselője. A novellában megelevenedik annak gondolata, hogy „a modernitás tekintet folyton hátrafelé, az archaikum a futurista” – a planetáris vasútvonalon utazó birodalmi tanácsos a Brüsszelben székelő kormánynak dolgozik, és hazatér Kelet-Szibériába, miközben utastársának mesél a 2030 után kibontakozó Második Reneszánsz anyagi és szellemi eredményeiről. (Nagyon hasonló ez ahhoz, amivel az észet eredetű etnofuturista mozgalom kiáltványa élt még 1994-ben, amikor „az ősi szellemi fordulat és a kortárs technika alkotó összhangjának” megalkotására hívtak fel.¹⁹ A kezdeményezés egy sor művészeti, zenei és irodalmi irányzatot inspirált, mint az afrofuturizmus, a közép-amerikai latinofuturizmus és a legkülönbözőbb bennszülött futurizmusok [indián, inuit, maori].)

Faye, mint afféle „páneurópai forradalmi konzervatív gondolkodó” (Stéphane François), főleg a kilencvenes-kétezres évekbeli munkáival hatott, mégpedig az újjobboldali csoportok sokaságára (Amerikai Reneszánsz, Arktos Kiadó, Identitárius Generáció, Terre et Peuple). Számosan hivatkoznak rá, különösen az archeofuturizmus, a katasztrófa-konvergencia és a bevándorlás végzetes következményei kapcsán. Kivétel nélkül Faye inspirálja azokat, akik olyan megoldásban gondolkodnak, amelyik „egyszerre archaikus és futurisztikus” (Michael O’Meara).

**régi-új civilizáció
emelkedik föl
a romokon** ””

18 Guillaume FAYE: *Archeofuturism. European Visions of the Post-catastrophic Age* [1998] ford. Sergio KNIPE, Arktos, London, 2024. 14. és 18.

19 Idézi: Andreas KREUGER: *Etnofuturizmus* [2017] ford. Lovász Ádám, *Helikon*, 2024/2. 203.

Eljövendő múlt – Brazíliai kayapo apa és fia magnóval, 1984 (X)

Akár eurofuturizmusnak is nevezhetnénk azt az irányzatot, amely kifejezetten Faye-re hivatkozva indult útjára. Az olasz Kultúraeuropa-csoportról van szó, amely „a harmadik évezred európai nemzetét” akarja megteremteni, mégpedig az egész kontinensre kiterjedő érvénnyel. 2023-ban szervezett első konferenciájuk jelszava (*Europa, Accelerazione, Potenza*) egyszerre szólítja nevén a kontinenst, hívja ki a gyorsulást, s idézi meg az erőt, a következő évben *Eurotechnika* címmel ültek össze, hogy a „jövő és identitás” kérdéseiről beszéljenek, amelyből egy olyan jövőkép bontakozott ki, ahol Európa technológiai-lag (digitalitás, energetika, mesterséges intelligencia, robotika) magasan fejlett és politikailag-gazdaságilag egységes kontinenst képez.²⁰ Az attitűdről annyit, hogy valóban kevesen veszik a bátorságot, hogy mindennel el- és leszámoljanak, és papírra vessenek olyasféle sorokat, mint ez: „A nosztalgia és a nyaktekergetés minden formája ellenében határozzuk meg magunkat, pontosan azért, mert tudjuk, hogy ez jelenti a legnépszerűbb alibit arra, hogy miért is ne akarjunk beszélni a jelen és a jövő aktuális problémáiról.”

A NOSZTALGIA ELLEN

Azt is mondhatnánk, hogy „nem elég, ha konzervatívnak nevezzük magunkat” (Lánczi András), de talán már az se, ha azok vagyunk. Van olyan vélemény is, hogy a konzervativizmus olyannyira korhoz kötött, egészen pontosan a 18. század utolsó harmadában és a 19. első felében bekövetkező változások ellenzéséhez tartozó eszmétörténeti jelenség, ami ennél fogva „nem alkot történeti és antropológiai állandóságot, hanem egy adott korhoz kapcsolódik”, mégpedig „a francia forradalommal s korábbi a racionalizmussal és a felvilágosodással való szembeszegüléshez”.²¹ Ennyiben igen-csak anakronisztikus volna, hiszen a premodern társadalmi-gazdasági konstellációhoz (amely rurális-agrárius és arisztokratikus-paraszi volt) való csökönyös ragaszkodás jellemezné a modernitás (immár kereskedelmi-ipari és polgári-proletár) viszonyai között. Ez azért túlzás, hiszen a változások örök ellenzésénél már csak a folyamatos haladás feltételezése károsabb, ráadásul az adott állapotok megőrzése és az átöröklöttekhez való ragaszkodás természetes emberi vonás – ami nem mindegy, hogy ezt hogyan tesszük: folyamatos korszerűsítéssel, állandó megújítással.

Egy olyan mozgalomnak, legyen az szellemi, társadalmi vagy politikai, esetleg mindhárom egyszerre, amely a taktikai eljárásokat minduntalan a stratégiai célkitűzésnek veti alá, gyakran kétfrontos küzdelmet kell folytatnia azokkal a csoportokkal, amelyek egyfelől túlbecsülik a taktikát, másfelől stratégiai rugalmatlanságban szenvednek. Lefordítva ezt mármint a jobboldaliságra, nevezhetjük akár opportunistának és doktrinerségnek azt a két szárnyat, melyek itt a reformkonzervativizmus örökös toldozásával-foltozásával, ott ellenben az ellenforradalmiság állandó hátramenetével vannak elfoglalva – az egyik hibája a változásoknak való eleve behódolás, a másiké minden változás elvi ellenzése. Hogy mikor melyik kerekedik felül, abból a szempontból mindegy, hogy mindkettő valamiféle „igazi konzervativizmus” nevére tart igényt, mégpedig engesztelhetetlenül és kizárólagosan, csak hogy előbbi örökösen a liberalizmus egy korábbi változatát nevezi konzervativizmusnak, utóbbi pedig egy megkonstruált, merev hagyományhoz való visszatérésen öröklődik. Ebből a szempontból aztán mindegy, hogy langyos liberálkonzervatív óvással vagy tüzesen reakciós kiátkozással van-e dolgunk, a kettő egy abban, hogy egyaránt valamiféle végső konzervativizmusra hivatkozik. A mi elméletünk azonban nem dogma, hanem a cselekvés vezérfonala. Reméljük, hogy a jobboldal gyorsan és teljesen ki fog gyógyulni gyermekbetegségéből, a „konzervativizmusból”. ■

folyamatos
korszerűsítés,
állandó megújulás

20 Centro Studi Kultúraeuropa: *Eurotechnica. Futuro e Identità*. Passaggio al Bosco, Róma, 2024.

21 Panajotis KONDYLI: *Konservativismus. Geschichtlicher Gehalt und Untergang*. Klett-Cotta, Stuttgart, 1986.